

Tilsyn med kjemikalier i 2020

Sammendrag

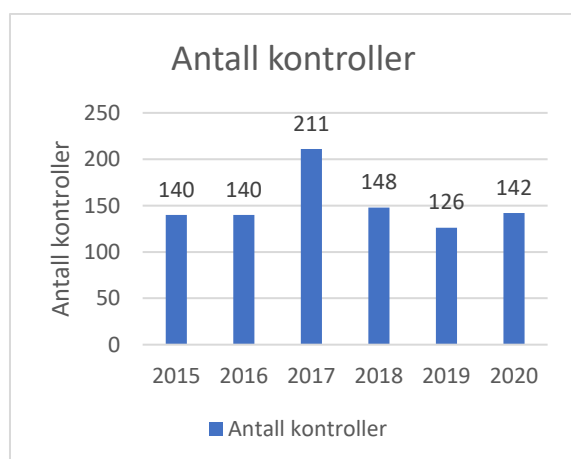
Totalt kontrollerte Miljødirektoratet vel 1500 kjemikalier ved 142 kontroller hos importører, produsenter og forhandlere av kjemikalier i 2020. Kontrollene avdekket mange feil ved faremerking, i sikkerhetsdatablader, ved klassifisering og ved deklarerer til produktregisteret. Det er fortsatt mange virksomheter som har manglende kunnskap om regelverket og som ikke har en god nok internkontroll for kjemikalieområdet. Forbedringen vi så i 2019 med bedre faremerking og sikkerhetsdatablader fortsatte ikke i 2020. Tilsynene i 2020 ble påvirket av Covid-19 pandemien. I stedet for stedlige tilsyn ble disse gjennomført for digitale tilsyn. Det var derfor mange tilsyn som ikke hadde befaring med lager og områder for kjemikaliehåndtering.

Innledning

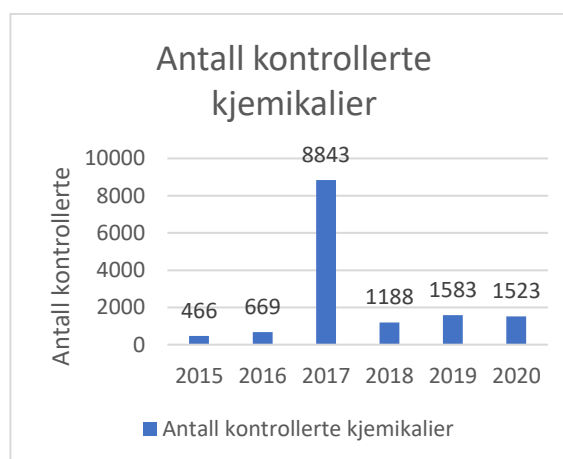
Miljødirektoratet fører tilsyn med importører, produsenter og forhandlere av kjemikalier. Vi kontrollerer at kjemikaliene er tillatt å omsette i Norge, at de er registrert i Produktregisteret, at sikkerhetsdatabladene er av tilstrekkelig god kvalitet og at kjemikaliene har riktig faremerking som er på norsk.

Miljødirektoratet kontrollerer kjemikalier som benyttes av forbrukere (både helse- og miljøaspekter) i tillegg til industrielle kjemikalier (miljøpåvirkning). Markedskontrollen gjennomføres hos importører, produsenter og forhandlere av kjemikalier og inkludert kontroll av nettbutikker. Vi gjennomfører et risikobasert tilsyn og velger ut tilsynsobjekter på bakgrunn av flere kilder: Produktregisteret, data fra tolletaten, informasjon fra Giftinformasjonen (Folkehelseinstituttet) samt bekymringsmeldinger og andre typer varsler.

Antall kontroller og antall kontrollerte kjemikalier 2016-2020

Figur 1: Oversikt over antall kontroller

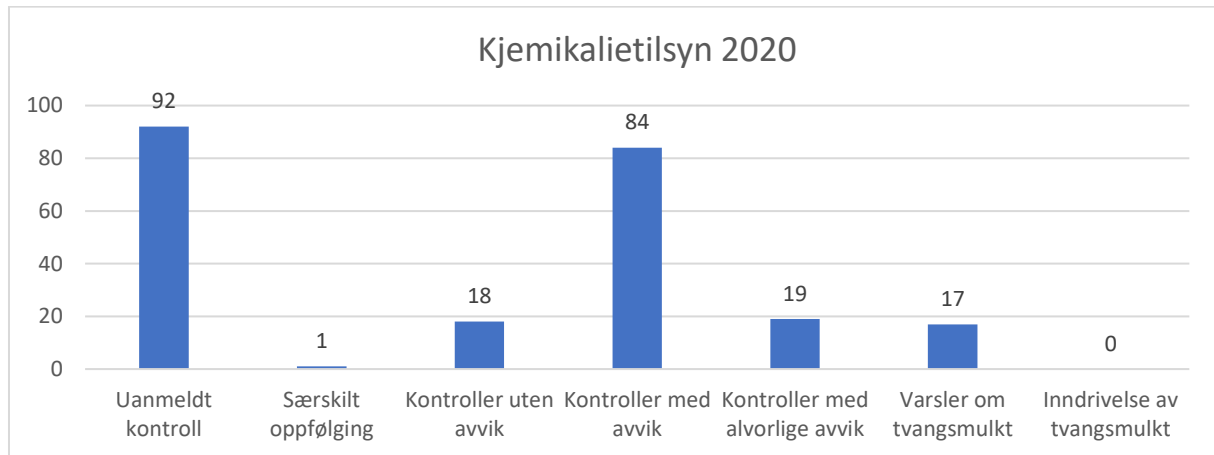

Figur 2: Oversikt over antall kontrollerte kjemikalier

Kontroller inkluderer både besøkskontroller der vi besøker virksomheten i dere lokaler og brevkontroller. Kontrollomfanget for kjemikaliene varierer. I 2017 ble det kontrollert spesielt mange kjemikalier i butikkaksjonen. I 2017 var kontrollen enkel og vi kontrollert kun om kjemikaliet var merket etter det Clp, eller det gamle klass/merk regelverket. For de andre årene er kontrollen mer omfattende med kontroll av innholdet i faremerkingen. Det gir utslag i antall kontrollerte kjemikalier og også antall kontroller.

I 2020 har vi kontrollert omtrent like mange kjemikalier som foregående år og gjennomført noen flere kontroller. Gjennomføring av digitale tilsyn frigjør noe ressurser i form av spart reisetid. Samtidig mister vi befaringen hos virksomheten og den tette kontakten vi får ved å være tilsted i virksomhetens lokaler. I 2020 har vi brukt ressurser på å utvikle et nytt fagsystem for registrering av kontroller og kontrollresultat.

Noen nøkkeltall fra vår tilsynsvirksomhet på kjemikalieområdet i 2020

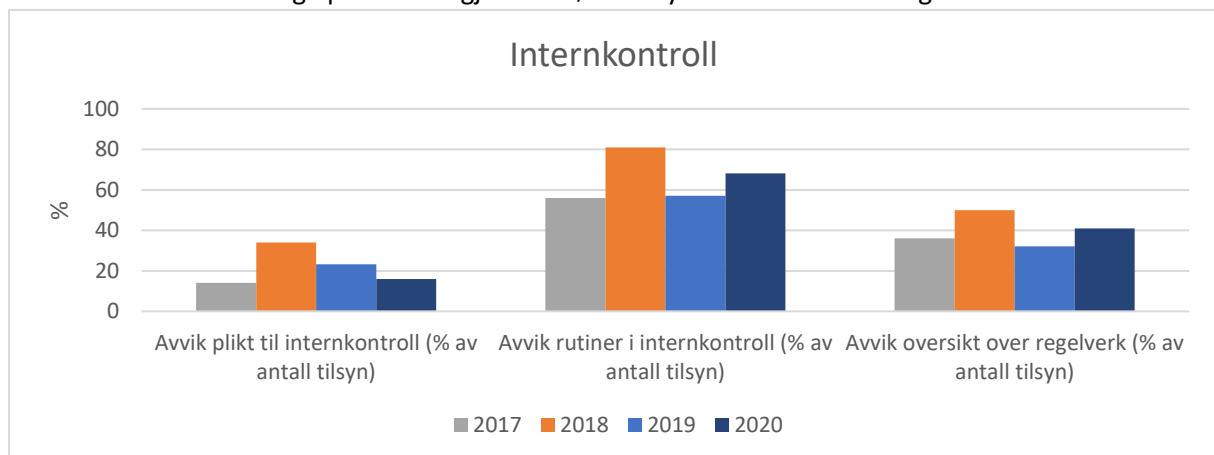
Figur 3: Nøkkeltall fra tilsynsvirksomhet på kjemikalieområdet i 2020. Uanmeldte kontroller er kontroller gjennomført i butikkaksjon og brevkontroller.

Virksomhetens innføring av internkontroll på kjemikalieområdet

Den viktigste kontrollen av om kjemikalier som omsettes i Norge er i samsvar med regelverket gjøres av virksomhetene selv. Vi undersøker derfor om virksomhetene har tilstrekkelige kjennskap til regelverket som gjelder for de varene de importerer eller omsetter. Vi undersøker også om virksomheten har innført tilstrekkelige prosedyrer i sin internkontroll for å sikre at de kjemikaliene de har overholder regelverket.

Utvikling på området interkontroll 2017-2020

Tallene viser i hvor mange prosent av gjennomførte tilsyn det er funnet mangler

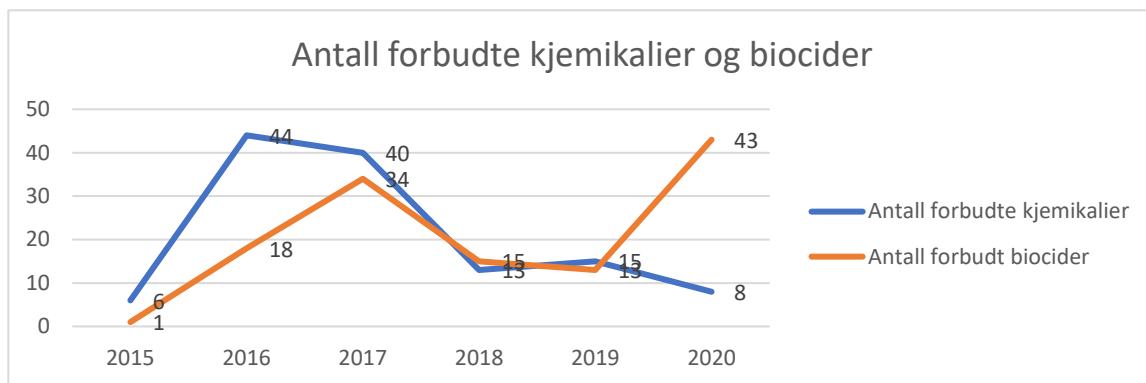

Figur 4: Utvikling på området interkontroll 2017-2020

Ved over en tredjedel kontrollene hvor kunnskap om regelverket var tema ble det avdekket at virksomhetene kjenner regelverket for dårlig. Ved to tredeler av kontrollene fant vi at virksomhetene ikke hadde innført tilstrekkelige rutiner for å overholde kjemikalierereguleringen. En av 7 virksomheter med krav til internkontroll hadde ikke innført internkontroll. Dette er fortsatt et høyt tall, men her har det vært en forbedring siden 2018. Fravær av internkontroll ser vi alvorlig på.

Forbudte kjemikalier og biocider

I 2020 fant vi 8 forbudte kjemikalier og 32 forbudt biocider. Forbudte kjemikalier er kjemikalier som inneholder stoffer som regulert i kjemikalierereguleringen REACH eller Produktforskriften og som er ulovlig å bruke, eller farlige kjemikalier som er ulovlige å omsette til forbrukere. Halvparten av de forbudte kjemikaliene var vaskemidler med for høyt innhold av fosfor. De resterende var farlige kjemikalier som ble solgt til private (3) eller lim som inneholdt toluen (1).

Figur 5: Oversikt over forbudte kjemikalier og biocider

Vi fant 32 forbudte biocidprodukter. Biocidproduktene var forbudte enten fordi de inneholder aktive stoffer som ikke var lovlig (14), eller fordi produktene ikke var godkjent (18).

Omsetning av forbudte kjemikalier er forhold Miljødirektoratet ser alvorlig på. Vi følger alltid opp disse sakene for å sikre at produktene ikke lenger omsettes på det norske markedet.

Sikkerhetsdatablad, faremerking og deklarerer til produktregisteret

Sikkerhetsdatablad er et dokument som inneholder informasjon om farlige egenskaper og anbefalte vernetiltak ved bruk av farlige kjemikalier. Sikkerhetsdatabladet er beregnet for profesjonelle brukere. Omtrent 3 av 4 av de sikkerhetsdatabladene vi kontrollerte i 2020 inneholdt ikke tilstrekkelig eller korrekt informasjon. Dette er en altfor høy andel. I alle år siden 2014 har andelen sikkerhetsdatablader med feil vært for høy og vi vil fortsette med å ha fokus på å kontrollere innholdet i sikkerhetsdatablader.

Rundt en femtedel av de kontrollerte kjemikaliene hadde mangler ved faremerkingen.

Alle farlige kjemikalier (= klassifisert og har faremerking) som importeres eller produseres over 100 kilo per år, skal deklarerer til produktregisteret. Produktregisteret ligger i Miljødirektoratet. Ved nesten halvparten av kontrollene ble det avdekket mangler ved deklarereringen. Dette er høyere enn de to foregående år.

Barnesikker lukning

Vi kontrollerer om kjemikalier som skal ha barnesikker lukning har en slik lukning og at den er av tilfredsstillende kvalitet. I 2020 fant vi 20 ulike kjemikalier som manglet påkrevd barnesikker lukning. De er omtrent like mange som vi fant i 2018 og 2019. Leverandørene ble pålagt å stanse salget av disse kjemikaliene inntil barnesikre lukninger på emballasjer var på plass.

Om spesifikke tilsynsaksjoner gjennomført i 2020

En del av tilsynene gjennomføres på spesifikke områder/temaer.

Kontroll av desinfeksjonsmidler

Corona-pandemien som startet på våren førte raskt til økt etterspørsel etter desinfeksjonsmidler for hender og overflater. Miljødirektoratet har hatt fokus på dette området for å sikre at produktene som tilbyr er i tråd med regelverket og trygge å bruke. En egen gruppe ble opprettet for å følge opp disse sakene.

Det er gjennomført over 20 tilsyn med virksomheter som omsetter desinfeksjonsmidler. Det ble avdekket mange avvik, 12 biocidprodukter inneholdt aktivt stoff som ikke var tillatt i produkttypen og 5 produkter var ikke søkt godkjent inne fristen. Det ble også avdekket mange brudd på reklamebestemmelsen for biocider. Fire produkter ble fulgt opp på grunn av uegnet eller misvisende emballasje som kunne forveksles med drikkevarer eller som var attraktive for barn.

Nærmere 100 tips til Miljødirektoratets og tips fra andre tilsynsmyndigheter er fulgt opp.

Kontroll av kjemikalier og biocider i butikker

Miljødirektoratet gjennomførte en landsdekkende butikkaksjon i uke 11 med kjemikalier og biocider til forbrukere. Krav til fareetikett, følbare advarselsmerking og barnesikker lukning ble kontrollert, og det ble kontrollert at giftige kjemikalier ikke selges til private. For biocider ble det kontrollert om biocidene var godkjent av Miljødirektoratet eller om de aktive stoffene var godkjent av EU, og om de hadde norsk merking og ingen misvisende informasjon på etiketten.

Ca. 1000 kjemikalier ble kontrollert og det var feil/mangler ved faremerkingen for 17% av disse. De vanligste feilene var at merkingen ikke var på norsk og feil ved piktogrammet. Det ble funnet 11 kjemikalier som manglet barnesikker lukning. Det ble funnet 3 kjemikalier som var ulovlig å omsette til forbrukere på grunn av fareklassifiseringen. Kjemikaliene var et rensmiddel et annet kjemikalier for stell/rens av våpen og et stålplast produkt.

141 biocider ble kontrollert og det ble funnet 16 ulovlige biocidprodukter.

Rapport fra aksjonen er tilgjengelig [her](#).

Aksjon om informasjonsplikten om farlige kjemikalier for netthandlere

Miljødirektoratet har kontrollert nettannonser for farlige kjemikalier og biocider. For kjemikalier er det kontrollert om nettbutikker overholder informasjonsplikten i artikkel 48 i CLP om fareegenskapene ved salg av farlige kjemikalier. Biocidene er kontrollert for reklamebestemmelsene i artikkel 72 i BPR. Kontrollen resulterte i at 14 virksomheter ble kontaktet som følge av manglende informasjon ved salg av kjemikalier og/eller biocider, og måtte rette avvikene som ble avdekket.

Rapporten fra aksjonen er tilgjengelig [her](#).

FORUM tilsynsprosjekt Ref-9 om godkjenninger i Reach

Miljødirektoratet samarbeider med Arbeidstilsynet med å føre tilsyn med virksomheter som bruker stoffer som er underlagt krav om autorisasjon. I 2020 har vi fortsatt arbeid med kartlegging av bruk av stoffer med krav til godkjenning i Norge som forberedelse til tilsyn i 2021.

Bruk av felles europeiske systemer for mer effektivt tilsyn

ICSMS (Information and Communication System for Market Surveillance) er en database for markedstilsyn som utføres av markedstilsynsmyndigheter i EØS-området. Vi bruker ICSMS til å utveksle informasjon om farlige kjemikalier som vi eller andre land oppdager i sin kontrollvirksomhet. Systemet bidrar til effektiv kommunikasjon mellom medlemslandene om brudd på felles EU-regelverk.

ICSMS er koblet til Safety Gate (tidligere Rapex). Rapex er et system for rask utveksling av informasjon om produkter på det indre markedet (EU+ EØS-landene) som utgjør en alvorlig fare for skade på forbrukere. Miljødirektoratet registrerer farlige kjemikalier i Rapex. I 2020 var det ingen meldinger om farlige kjemikalier registrert av andre land som medførte oppfølging i Norge.

Tips og varsler

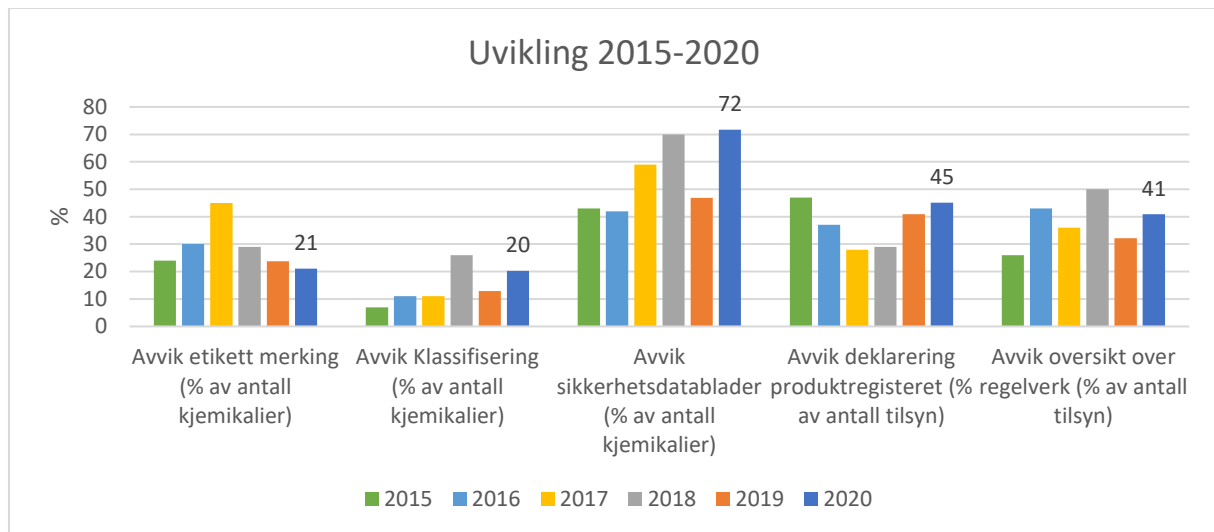
Miljødirektoratet har en side der forbrukere og virksomheter kan sende tips og varsler om ulovlige miljøforhold, <https://www.miljodirektoratet.no/om-oss/tips-og-varsler/>. I 2020 mottok vi 73 tips, de fleste via nettsiden vår. Alle tips blir vurdert og enkelte følges opp med tilsyn når risikoen for skade vurderes å være stor.

Vår vurdering av tilsynsresultatene

Siden 2015 har Miljødirektoratet benyttet de samme risikokriteriene for å velge ut virksomhetene for tilsyn. Miljødirektoratet gjør et risikobasert tilsyn. Dette betyr at vi kontrollerer virksomheter der vi anser at risikoen for brudd er størst eller at konsekvensene av brudd kan bli store. Våre analyser av tilsynsresultatene blir preget av at utvalget av virksomheter vi kontrollerer ikke er tilfeldig. Vi kontrollerer kun et lite utvalg av virksomhetene i markedet. Markedet er i stadig endring og det er områder/bransjer vi fokuserer på enkelte år. Med denne bakgrunn trekker vi følgende konklusjoner basert på resultatene fra siste 5 år:

- Mangler ved faremerkingen til kjemikalier
Det er også i år en liten forbedring ved faremerkingen av farlige kjemikalier slik at vi ser det beste resultatet etter at Clp ble innført. Det er fortsatt feil ved 1 av 5 faremerkinger vi har kontrollert, så det er fortsatt ikke bra.
- Deklareringer til Produktregisteret
For deklareringer ser vi en liten økning i antall tilsyn der det er mangler ved deklareringen. Det er feil ved eller manglende deklareringer i nesten 50% av kontrollene vi gjennomførte i 2020.
- Det er markant oppgang i antall sikkerhetsblader med feil. Det er feil eller mangler ved omtrent 3 av 4 sikkerhetsdatablader.
- Det er mange virksomheter som mangler kunnskap om regelverket. Vi avdekker manglende kunnskap ved 2 av 5 kontrollerte virksomheter.

Utvikling på noen kontrollområder i perioden 2015-2020

Figur 6: Utvikling på noen kontrollområder i perioden 2015-2020. Resultatene er vist enten i % av antall kjemikalier eller i % av antall tilsyn.

Videre arbeid

Miljødirektoratet vil med sin tilsynsvirksomhet i 2021 fortsette å kontrollere registreringer av stoffer etter Reach-regelverket, faremerking, sikkerhetsdatablad, barnesikker lukning og deklarerering til produktregisteret og lovlighet ved salg av kjemiske produkter til forbrukere. Vi vil kontrollere klassifisering og faremerking av kjemikalier hos importører og produsenter av kjemikalier og ha særlig fokus på de områdene der utviklingen er negativ (deklarerering).

På grunn av Covid-19 pandemien vil vi fortsette å gjennomføre tilsyn som digitale tilsyn.

Miljødirektoratet vil fortsette å ha fokus på å kontrollere virksomhetens internkontroll.

Miljødirektoratet har økende kontroll med salg over nett. Slikt salg ser ut til å være økende og involverer mange aktører som har manglende kunnskap om kjemikalierereguleringen. Det kan være mer krevende å sikre at disse virksomhetene overholder regelverket fordi de ofte ikke har ansatte eller virksomhet i Norge. Miljødirektoratet deltar i europeiske tilsynsprosjekter.